

WSTĘP

Otoczająca nas rzeczywistość nigdy nie zmieniała się tak szybko, jak obecnie. Postęp naukowy, technologiczny, informacyjny, „skrócenie odległości” pomiędzy ludźmi to tylko niektóre czynniki wpływające na dynamikę obecnych przemian społeczno-kulturowych, w tym zmian w szeroko pojmowanej edukacji. Dlatego do rąk Państwa przekazujemy niniejszy tom „Lubelskiego Rocznika Pedagogicznego”, którego rozważania koncentrują się wokół zagadnień związanych ze zmieniającymi się realiami w aspekcie zdrowia i edukacji, nad którymi obecnie prowadzony jest ożywiony dyskurs społeczny. Ze względu na dwutorowość podjętych przez autorów rozważań tom został podzielony na dwie części: pierwszą – związaną ze zdrowiem, a druga z edukacją.

Pierwszą część otwiera artykuł Jarosława Jagieły, w którym Autor stara się wykazać, że inkluzja edukacji w obszar tradycyjnie zorientowanej psychoterapeutycznie analizy transakcyjnej przyczyniła się do rozwoju tego kierunku i może mieć wpływ na zwiększenie obecności pozytywnych aspektów nauczania i wychowania młodych ludzi. W kolejnym artykule Agata Wołowska prezentuje wyniki badań nad predyktorami wyczerpania emocjonalnego osób dorosłych aktywnych zawodowo. Okazuje się, że pozytywna ocena klimatu psychologicznego w miejscu pracy przeciwdziała wyczerpaniu emocjonalnemu kobiet. Agnieszka Buczak opisuje problematykę postaw żywieniowych studentów kierunków nauczycielskich, w tym przejawiane przez nich zachowania ortorektyczne, korzystając z autorskiego teoretycznego modelu postaw żywieniowych. Izabella Maria Łukasik wykorzystała model społeczno-ekologiczny dla przedstawienia problemów związanych z uświadamianiem ludziom znaczenia wody dla zdrowia człowieka. Zagadnienie wpisuje się w problematykę pedagogiki zdrowia, podobnie jak rozważania podejmowane przez Annę Bochenek, Monikę Drogosiewicz i Katarzynę Sierpotowską. Autorki przedstawiają wyniki badań dotyczące przygotowania studentów i nauczycieli wychowania fizycznego do pracy z dziećmi po chorobie nowotworowej. Zwracają uwagę na brak wystarczającej świadomości tej grupy osób w kwestii znaczenia aktywności fizycznej dla stanu zdrowia dzieci po przebytej chorobie.

Drugą część tomu poświęcono problematyce nowych wyzwań edukacyjnych, związanych z koniecznością przygotowania dzieci i młodzieży do życia i pracy w nowych realiach, zmieniających się w ostatnich dekadach.

Jedną z najbardziej dynamicznie rozwijających się sfer życia człowieka jest rozwój nowych technologii informacyjnych i komunikacyjnych, za którymi muszą „nadażyć” kompetencje medialne nauczycieli. Problematykę tę podejmuje w swoim artykule Małgorzata Gruchoła, która podkreśla konieczność nabywania umiejętności związanych z nowymi technologiami i wykorzystywania ich w procesie dydaktycznym. Potrzebę innowacyjnego wykorzystania nowych technologii w nauczaniu dostrzega także Marta Wrońska, która akcentuje konieczność przygotowania medialnego przyszłych nauczycieli i permanentnego dokształcania się w tym obszarze czynnych nauczycieli. W następnym artykule Dorota Pankowska analizując wyniki badań dotyczące zjawiska agresji pośród dzieci i młodzieży, zauważa konieczność podejmowania przez szkoły skuteczniejszych działań dotyczących profilaktyki tego zjawiska. Autorka zwraca uwagę na możliwość wykorzystania edukacyjnej analizy transakcyjnej w rozwiązywaniu problemu agresji w szkole.

Nieodłącznym elementem współczesnej refleksji pedeutologicznej jest pochylenie się nad potrzebą zmian w postawach społecznych nauczycieli. Dostrzega ją Mirosław Mieczysław Wójcik, który analizuje współczesne postawy nauczycieli w kontekście zjawiska transgranicznego przemieszczania się ludności oraz towarzyszącego mu przenikania się ras, nacji, kultur i wyznań. Nad problematyką postaw nauczycieli pochyła się również Anna Kopacz, rozpatrując ich zawodowy kontekst. Autorka przedstawia wyniki badań dotyczące związku między poziomem motywacji osiągnięć a postawami nauczycieli wobec swojej pracy. W kolejnym opracowaniu Ewa Sosnowska-Bielicz na podstawie przeprowadzonych przez siebie badań jakościowych prezentuje cechy nauczyciela edukacji wczesnoszkolnej, które są istotne z punktu widzenia badanych nauczycielek. Wyszczególnia trzy grupy cech: bazowe, niezbędne i pożądane, składające się na wzorzec osobowy nauczyciela dzieci w młodszym wieku szkolnym. Urszula Olejnik, korzystając z modelu stylów poczucia humoru Roda Martina, przedstawia wyniki badań pilotażowych przeprowadzonych w tym zakresie wśród nauczycieli przedszkoli i szkół podstawowych. Autorka podkreśla rolę poczucia humoru jako czynnika chroniącego nauczycieli przed wypaleniem zawodowym oraz zwraca uwagę na konieczność przyjrzenia się nieadaptacyjnym jego stylom. Teoretyczne rozważania nad determinantami doskonalenia zawodowego nauczycieli przedszkoli podejmuje w swoim artykule Angelika Barczyk-Nessel, zwracając uwagę na rolę dyrektorów placówek w tym procesie. Janusz Kirenko, badając studentów kierunków nauczycielskich, poszukuje związków pomiędzy ich umiejętnościami prospołecznymi a podmiotowymi wymiarami psychospołecznego funkcjonowania, takimi jak: gotowość do asertywności, strategie radzenia sobie w sytuacjach trudnych i samoocena. Janusz Tomiło zagłębia się w tematykę uwarunkowań aktywności edukacyjnej osób dorosłych. Zdaniem Autora o wyborze problematyki będącej przedmiotem

edukacji dorosłych najczęściej decydują ich potrzeby zawodowe, poznawcze, a także ich nawyki. Kolejne dwa artykuły koncentrują się na obszarze związanym z funkcjonowaniem uczniów w rzeczywistości szkolnej. Agnieszka Bochniarz i Anna Grabowiec wskazują na rolę i zadania szkoły w kontekście szczególnego wsparcia, jakie instytucja ta powinna zapewnić uczniom zdolnym. Przedstawiają również przykłady „dobrych praktyk”, wspomagających działania szkoły w tym zakresie. Z kolei Marzena Kowaluk-Romanek na podstawie przeprowadzonych badań własnych wśród uczniów w młodszym wieku szkolnym stwierdza, że dzieci z grupy ryzyka dysleksji w sytuacjach trudnych społecznie rzadziej niż ich rówieśnicy niemający specyficznych trudności w uczeniu się stosują strategie współpracy, a częściej wykorzystują strategie unikania. Tom zamyka artykuł Zofii Remiszewskiej, która na podstawie przeprowadzonych przez siebie wywiadów narracyjnych omawia źródła zainteresowania problematyką prospołeczną osób realizujących zadania ponadosobiste.

Jako redaktorki niniejszego tomu żywimy nadzieję, że będzie on przydatny dla pracowników naukowych i dydaktycznych oraz osób zajmujących się problematyką edukacji. Niech rozważania naukowe zawarte w tym tomie staną się przyczynkiem do nowych poszukiwań badawczych i będą pomocne w rozwiązywaniu pojawiających się problemów edukacyjnych.

*Izabella Maria Łukasik
Anna Grabowiec
Urszula Olejnik*